

Enerji İstatistik Notu 96: Akaryakıt Fiyatları, Enflasyon ve Vergiler

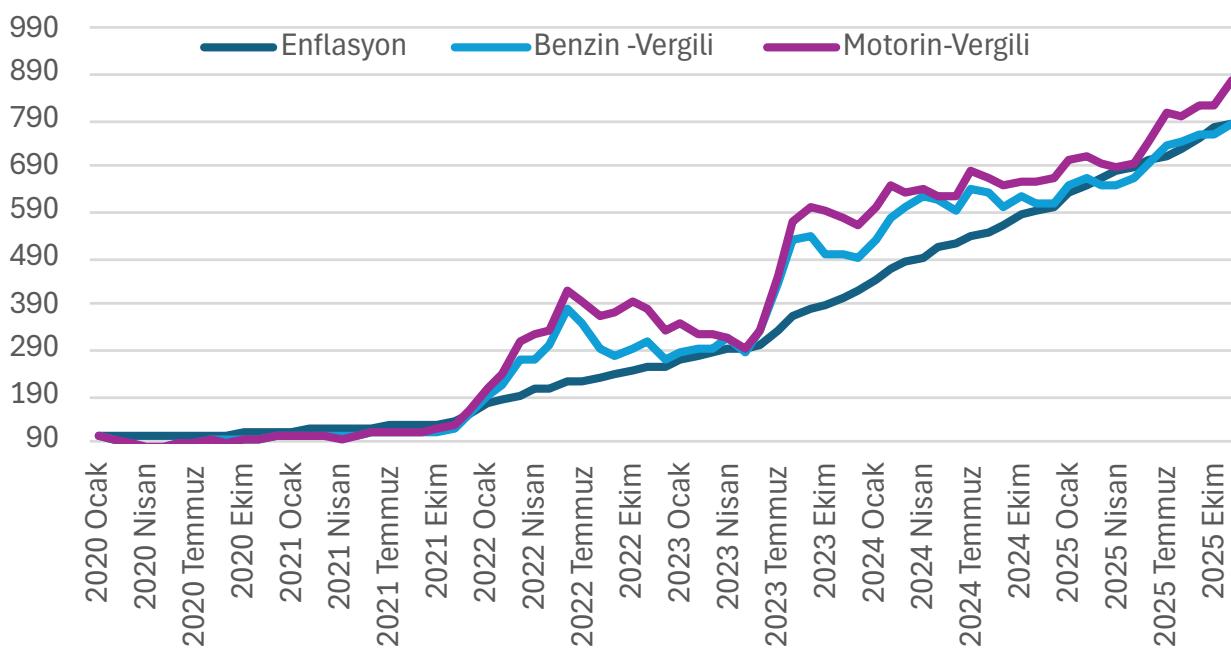
Tek cümle: “*Eğer vergi oranları olmasaydı, ürün fiyatlarındaki dalgalanmadan dolayı nihai tüketicinin ödediği benzin %10, dizel ise %30 daha yüksek bir artış görmüş olacaktı*”

Barış Sanlı, barissanli2@gmail.com

Excel: <http://github.com/barissanli/ein>

Türkiye'de benzin, motorin ve enflasyon gelişimine baktığımızda birbirleri ile ne kadar yakın ilişkili olduğu görülecektir. Enflasyon sanki akaryakıt fiyatlarının “doğal kestirim” eğrisi gibi davranmaktadır. Bu notta bu dinamiklere yakından bakacağız. Fiyat serileri TÜİK'ten alınmıştır¹.

Enflasyon, Benzin ve Motorin (2020 Ocak=100)

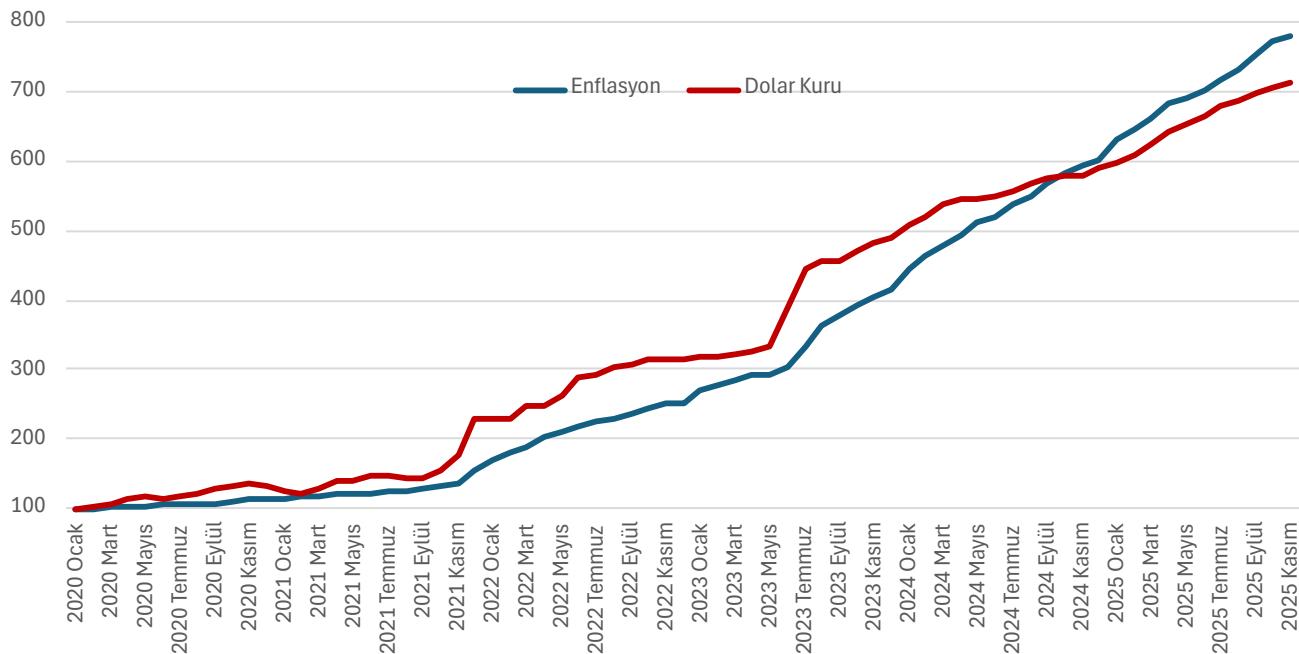

2020 Ocak ayı, Covid sebebi ile politikaların ciddi olarak kırıldığı bir dönemi başlatmıştır. Bu sebeple bu noktadan sonra teşvikler-destekler sonrasında gelen dalgalanmaların başlangıç noktası olarak bunu alabiliriz.

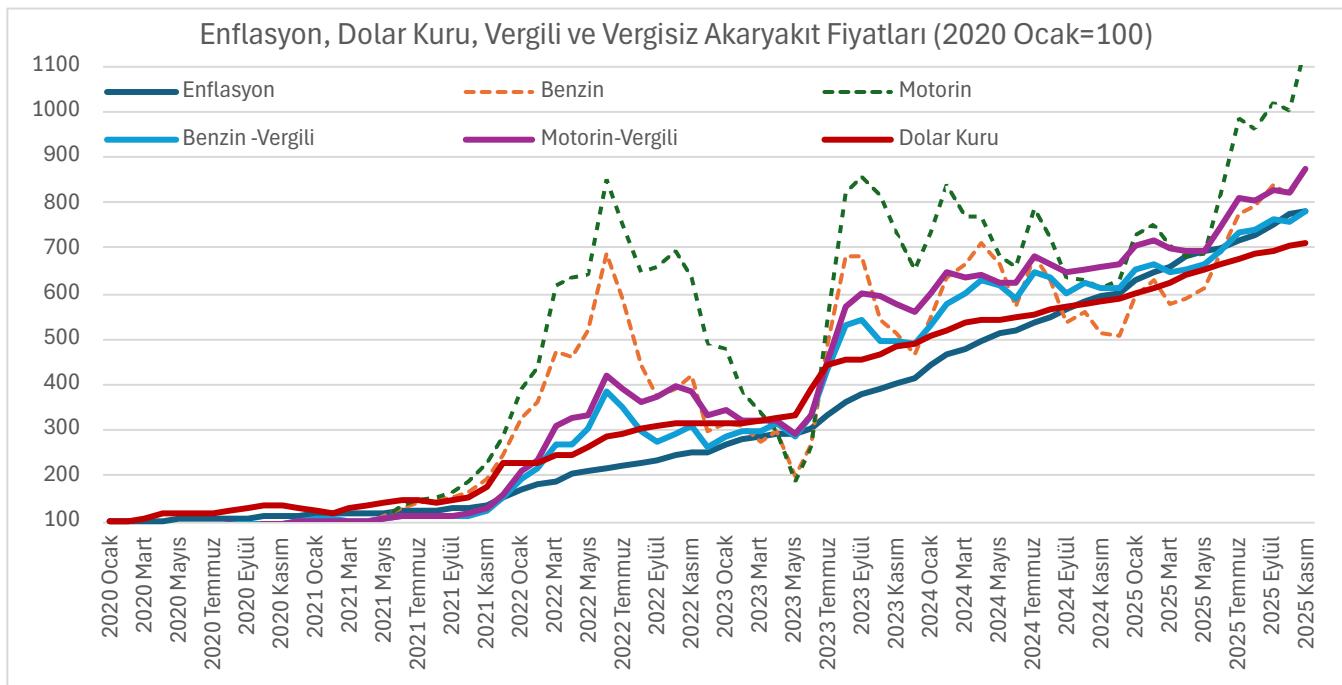
Fakat akaryakıt fiyatlarının dolar ilişkisi bu ilişkinin temel sebebidir. Yani enflasyon akaryakıt fiyat ilişkisi aslında temelde enflasyon ve döviz kuru ilişkisi gibidir.

¹ <https://data.tuik.gov.tr/Bulton/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Kasim-2025-54186>

Enflasyon ve Dolar Kuru (2020 Ocak=100)

Peki akaryakıt fiyatlarının doğal seyri enflasyon gibi görünmesine rağmen bir de vergi ve marjlar olmadan -tahmini- ürün fiyatlarına bakalım. Bu tahmini kısım EPDK'dan Kasım ayları ve 2020 Ocak verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

Grafikte dizel fiyatlarının ürün olarak ne kadar dalgalandığı çok net görülüyor. Türkiye Rusya yaptırımları ve AB politikalarından fazlaca etkileniyor. Son dönem dizel fiyatlarındaki artış da oldukça ilginçtir.

TL bazlı vergisiz ürün fiyatları ile TL bazlı Brent fiyat dalgalanması da görülmeye değerdir. Dizelin ne kadar çok esnediği çok net olarak görülmektedir. Benzin ise daha çok Brent'i takip edebilmektedir. O zaman dizel yavaş yavaş jeopolitik primleri yansitan bir emtiaya dönüşmüştür de denebilir.

TL olarak Brent ve Vergisiz Motorin, Benzin (Ocak 2025=100)

Göründüğü üzere vergilerin çok ilginç bir özelliği var ki, o da ürün fiyatı hareketlerini yumusatıyor. Her ne kadar kabul etmeye zorlansak da vergilerin faydalı tarafları da var.

Akaryakıt fiyatlarında son dönemdeki dizel marjlarındaki artışın etkisi vergiler olmasaydı enflasyona çok daha büyük etki yapacaktı. Bunu da yaklaşık olarak Kasım 2025 TÜİK Enflasyon bülteni üzerinden hesaplamak mümkün².

	Ağırlık	Enerji Fiyat Artışı	%10 artışın Enflasyona Etkisi
Kişisel ulaşırma araçlarının yakıt ve yağları (benzin, motorin, motor yağı)	3.3279	10%	0.33%
Su (şube suyu)	1.9658	10%	0.20%
Elektrik	1.7942	10%	0.18%
Doğalgaz ve ilgili abonelik ücretleri	1.8962	10%	0.19%
Tüpgaz (ev tüpü)	0.4575	10%	0.05%
Katı yakıtlar (odun, kömür)	0.7769	10%	0.08%

Bu ağırlıklarda enerji kalemlerinde en yüksek ağırlığa akaryakıt sahiptir. Eğer vergi oranları olmasaydı, ürün fiyatlarındaki dalgalanmadan dolayı nihai tüketicinin ödediği benzin %10, dizel ise %30 daha yüksek bir artış görmüş olacaktı. Dizelde bunun yakın dönemde enflasyona etkisi 1% civarında olabilirildi.

Enerji fiyatlarında özellikle benzin ve dizel, pratikte “doğal kestirim” olarak dolar kurunu takip etmektedir. Ardından enflasyondaki değişimin de %3’ünü oluşturmaktadır. Vergiler bu “dolar” bazlı fiyatlamayı daha “TL bazlı” fiyatlara evcileştirmektedir.

² <https://data.tuik.gov.tr/Bulton/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Kasim-2025-54186>